Сборник съдебна практика

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (осми състав)

22 декември 2022 година*

„Обжалване — Член 182 от Процедурния правилник на Съда — Публична служба — Пенсия — Правилник за длъжностните лица на Европейския съюз — Член 20 от приложение VIII — Предоставяне на наследствена пенсия — Преживял съпруг на бивше длъжностно лице, което получава обезщетение за инвалидност — Брак, сключен след възникване на правото на обезщетение за инвалидност на длъжностното лице — Условие за минимална продължителност на брака от пет години към датата на смъртта на длъжностното лице — Член 19 от приложение VIII — Брак, сключен преди възникване на правото на обезщетение за инвалидност на длъжностното лице — Липса на условие за минимална продължителност на брака — Възражение за незаконосъобразност на член 20 от приложение VIII — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 20 — Принцип на равно третиране — Член 21, параграф 1 — Принцип на недопускане на дискриминация — Член 52, параграф 1 — Липса на произволно или явно неадекватно разграничение с оглед на преследваната цел от законодателя на Европейския съюз“

По съединени дела C-313/21 P и C-314/21 P

с предмет две жалби на основание член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз, подадени на 19 май 2021 г.,

Съвет на Европейския съюз, за който се явяват M. Alver и M. Bauer, в качеството на представители,

жалбоподател по дело C-313/21 P,

като другите страни в производството са:

FI,

жалбоподател в първоинстанционното производство,

Европейска комисия, за която се явяват T. S. Bohr и B. Mongin, в качеството на представители,

ответник в първоинстанционното производство,

Европейски парламент,

встъпила страна в първоинстанционното производство,

* Език на производството: френски.

и

Европейска комисия, за която се явяват T. S. Bohr и B. Mongin, в качеството на представители,

жалбоподател по дело C-314/21 P,

като другите страни в производството са:

FI,

жалбоподател в първоинстанционното производство,

Европейски парламент,

Съвет на Европейския съюз, за който се явяват M. Alver и M. Bauer, в качеството на представители,

встъпили страни в първоинстанционното производство,

СЪДЪТ (осми състав),

състоящ се от: M. Safjan (докладчик), председател на състава, N. Piçarra и N. Jääskinen, съдии,

генерален адвокат: A. Rantos,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид взетото решение, след изслушване на страните и генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение в съответствие с член 182 от Процедурния правилник на Съда,

постанови настоящото

Определение

1 С жалбите си Съветът на Европейския съюз (C-313/21 P) и Европейската комисия (C-314/21 P) искат да бъде отменено решението на Общия съд на Европейския съюз от 10 март 2021 г., FI/Комисия (T-694/19, непубликувано, наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“, EU:T:2021:122), с което Общият съд отменя решенията на Комисията от 8 март 2019 г. и 1 април 2019 г., с които се отхвърля искането за предоставяне на наследствена пенсия на FI (наричани по-нататък „оспорените решения“).

Правна уредба

2 Член 1г от Правилника за длъжностните лица на Европейския съюз (наричан по-нататък „Правилникът“) гласи:

„1. При прилагането на настоящите правила се забранява всяка дискриминация на основата на пол, раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични белези, език, религия или изповедание, политически или други убеждения, принадлежност към национално малцинство, имуществено състояние, рождение, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

По смисъла на настоящия правилник небрачните двойки се считат за брачни, при условие че са изпълнени всички условия, посочени в член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII.

2. С оглед осигуряване на практика на пълно равенство между мъжете и жените в професионалния живот, което представлява съществен елемент и трябва да бъде вземано под внимание във всички аспекти на прилагането на настоящия правилник, принципът на равно третиране не пречи на институциите на [Европейския съюз] да поддържат или приемат мерки, предвиждащи специални предимства за улесняване на по-слабо представения пол при упражняването на професионална дейност или за предотвратяване или компенсиране на неговото по-неизгодно положение в професионално отношение.

[…]

5. Когато лицата, обхванати от настоящия правилник, които се считат за неоправдани, защото изложеният по-горе принцип на равно третиране не е бил приложен спрямо тях, установят факти, от които може да се предположи, че е налице пряка или непряка дискриминация, тежестта на доказване на липсата на нарушение на принципа на равно третиране е върху институцията. Тази клауза не се прилага за дисциплинарни процедури.

6. Като се зачитат принципът на недискриминация и принципът на пропорционалност, всяко ограничение в тяхното прилагане трябва да бъде обосновано с обективни и разумни съображения и подчинено на законосъобразни цели от общ интерес в рамките на политиката за персонала. Подобни цели могат по-специално да обосноват въвеждането на задължителна възраст за пенсиониране и минимална възраст за получаване на пенсия за осигурителен стаж“.

3 Член 35 от Правилника гласи:

„Длъжностното лице може да има един от следните административни статути:

а) в активна заетост;

б) командировка;

в) в отпуск по лични причини;

г) в неактивна заетост;

д) в отпуск за отбиване на военна служба;

е) в отпуск за отглеждане на дете или отпуск по семейни причини;

ж) в отпуск в интерес на службата“.

4 Съгласно член 47 от Правилника:

„Служебното правоотношение се прекратява на следните основания:

а) оставка;

б) задължителна оставка;

в) отстраняване от длъжност в интерес на службата;

г) уволнение поради професионална некомпетентност;

д) отстраняване от служба;

е) пенсиониране или

ж) смърт“.

5 Член 52, първа и втора алинея от Правилника предвижда:

„Без да се засягат разпоредбите на член 50, длъжностното лице се пенсионира:

а) автоматично в последния ден на месеца, през който навърши 66 години; или

б) по негово заявление в последния ден на месеца, за който е подало заявление, ако е достигнало пенсионна възраст или ако е на възраст между 58 години и пенсионната възраст и отговаря на изискванията за незабавно пенсиониране съгласно член 9 от приложение VIII. Член 48, втора алинея, второ изречение се прилага по аналогия.

Независимо от това, по изключение длъжностното лице може по свое искане и само в случай че органът по назначаването намери това за оправдано в интерес на службата, да продължи да работи до навършване на 67-годишна възраст, или, по изключение, до 70-годишна възраст, като в този случай бива автоматично пенсионирано в последния ден на месеца, през който навърши тази възраст“.

6 Член 53 от Правилника гласи:

„Длъжностно лице, за което комисията по инвалидност установи, че намират приложение разпоредбите на член 78, автоматично бива пенсионирано в последния ден на месеца, през който органът по назначаването признае трайната му неспособност да изпълнява служебните си задължения“.

7 Съгласно член 78, първа алинея от Правилника:

„При условията на членове 13—16 от приложение VIII длъжностното лице има право на обезщетение за инвалидност в случай на пълна трайна инвалидност, която не му позволява

да изпълнява служебните задължения, присъщи на длъжност от неговата функционална група“.

8 Член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII към Правилника предвижда:

„Надбавката за жилищни нужди се отпуска на:

[…]

в) длъжностно лице, което е регистрирано като постоянен небрачен партньор, при условие че:
   i) двойката представи официален документ, признат за такъв от държава членка или от компетентен орган на държава членка, удостоверяващ тяхното положение на небрачни партньори;
   ii) нито един от двамата партньори не е в брачна или друга небрачна връзка;
   iii) партньорите не са свързани по нито един от следните начини: родител, дете, баба или дядо, внук, брат, сестра, леля, чичо, племенник, племенница, зет или снаха;
   iv) двойката няма достъп до граждански брак в държава членка; за целите на настоящата точка се счита, че двойката има достъп до граждански брак само ако партньорите отговарят на всички условия, определени в законодателството на държава членка, разрешаващи сключване на брак от такава двойка;

[…]“.

9 Приложение VIII към Правилника относно „[п]енсионно осигурителна[та] схема“ включва по-специално глава 4, озаглавена „Наследствена пенсия“, която съдържа членове 17—29 от това приложение. Член 17 гласи следното:

„При смърт на длъжностно лице в някое от административните положения по член 35 от Правилника за персонала преживелият съпруг има право, ако бракът е продължил най-малко една година преди настъпване на смъртта и при спазване на условията на член 1, параграф 1 и член 22, на наследствена пенсия равна на 60 % от пенсията за осигурителен стаж, на която би имало право длъжностното лице, независимо от продължителността на неговия служебен стаж или възраст, към момента на смъртта си.

Продължителността на брака не се взема предвид, ако от него или от предходен брак на длъжностното лице има едно или повече деца, при условие че преживелият съпруг се грижи или се е грижил за издръжката на тези деца, или ако смъртта на длъжностното лице е настъпила в резултат на физическо увреждане или заболяване, получено при изпълнение на служебните му задължения или в резултат на злополука“.

10 Член 18 от приложение VIII към Правилника гласи следното:

„Ако бивше длъжностно лице е получавало пенсия за осигурителен стаж и преди прекратяване на служебното правоотношение е сключило брак, който е продължил най-малко една година, при спазване на условията на член 22 преживелият съпруг има право на наследствена пенсия, равна на 60 % от пенсията за осигурителен стаж, получавана от длъжностното лице към момента на неговата смърт. Минималната наследствена пенсия е равна на 35 % от последната основна заплата; размерът на наследствената пенсия не може

при никакви обстоятелства да надвишава размера на пенсията за осигурителен стаж, получавана от съпруга към момента на неговата смърт.

Продължителността на брака, предвидена в първа алинея, не се взема предвид, ако от брака, сключен преди прекратяване на служебното правоотношение на длъжностното лице, има едно или повече деца и преживелият съпруг се грижи или се е грижил за издръжката на тези деца“.

11 Член 19 от приложение VIII към Правилника предвижда:

„Ако бивше длъжностно лице е получавало обезщетение за инвалидност и към момента на възникване на правото на обезщетение е сключило брак, при спазване на условията на член 22 преживелият съпруг има право на наследствена пенсия, равна на 60 % от обезщетението за инвалидност, получавано от длъжностното лице към момента на неговата смърт.

Минималната наследствена пенсия е равна на 35 % от последната основна заплата; размерът на наследствената пенсия не може при никакви обстоятелства да надвишава размера на обезщетението за инвалидност, получавано от съпруга/та към момента на неговата/нейната смърт“.

12 Член 20 от приложение VIII към Правилника гласи:

„По смисъла на членове 17а, 18, 18а и 19 условието за момента на сключване на брака не се взема предвид, ако макар и сключен след прекратяване на служебното правоотношение на длъжностното лице, той е продължил най-малко пет години“.

13 Според член 27 от приложение VIII към Правилника:

„Бившият съпруг на длъжностно лице или на бивше длъжностно лице има право на наследствена пенсия по смисъла на настоящата глава, ако успее да докаже на собствено основание, че към датата на смъртта на длъжностното лице има право на издръжка от починалия по силата на съдебно решение или в резултат на надлежно регистрирано валидно споразумение между него и бившия му съпруг.

Наследствената пенсия не може да надвишава размера на издръжката, получавана към датата на смъртта на бившия съпруг, актуализирана в съответствие с процедурата по член 82 от Правилника за персонала.

Правото на бившия съпруг се погасява, ако той сключи следващ брак преди смъртта на бившия съпруг. В случай на следващ брак след смъртта на бившия съпруг се прилага член 26“.

Обстоятелствата по спора и оспорените решения

14 От 2001 г. FI е живял във фактическо съжителство с длъжностно лице от институция на Съюза, която през 2005 г. е автоматично пенсионирана поради инвалидност и има право на обезщетение за инвалидност.

15 На 12 май 2014 г. FI и длъжностното лице сключват брак. Последната е починала на 25 януари 2019 г., тоест по-малко от пет години след датата на сключване на брака.

16 FI, в качеството си на преживял съпруг на бивше длъжностно лице на Съюза, подава искане за предоставяне на наследствена пенсия съгласно глава 4 от приложение VIII към Правилника.

17 С оспорените решения Службата за управление и плащане по индивидуални права (PMO) на Комисията отхвърля искането на FI с мотива, че той не отговаря на условията, предвидени в член 20 от приложение VIII към Правилника, за да получава наследствена пенсия, тъй като бракът му с починалото длъжностно лице, сключен след прекратяване на служебното ѝ правоотношение, е продължил по-малко от пет години.

18 Подадената от FI жалба по административен ред срещу тези решения е отхвърлена.

Жалбата в първоинстанционното производство и обжалваното съдебно решение

19 На 9 октомври 2019 г. FI подава в секретариата на Общия съд жалба за отмяна на оспорените решения.

20 Европейският парламент и Съветът са допуснати да встъпят в подкрепа на исканията на Комисията.

21 В подкрепа на жалбата си FI изтъква три основания, първото от които е изведено по същество от незаконосъобразността на член 20 от приложение VIII към Правилника с оглед на принципа на равно третиране.

22 Като се произнася по първото основание, Общият съд установява, че за целите на предоставянето на наследствена пенсия положението по член 19 от приложение VIII към Правилника, а именно това на преживелия съпруг на бивше длъжностно лице на Съюза, което получава обезщетение за инвалидност, сключило брак преди инвалидизирането му, е сходно с положението по член 20 от това приложение, а именно положението на преживелия съпруг на бивше длъжностно лице, което получава обезщетение за инвалидност, сключило брак след инвалидизирането му. По-нататък Общият съд приема, че е налице разлика в третирането на сходни положения в зависимост от датата на сключване на брака, доколкото наследствената пенсия се предоставя на преживелия съпруг без условие за минимална продължителност на брака в рамките на член 19 от приложение VIII към Правилника, докато в рамките на член 20 от това приложение такава се предоставя само при условие че бракът е продължил най-малко пет години. Общият съд допълва, че подобна разлика в третирането поставя преживелия съпруг на бивше длъжностно лице, сключило брак след инвалидизирането му, в по-неизгодно положение в сравнение с преживелия съпруг на бивше длъжностно лице, сключило брак преди неговото инвалидизиране.

23 След като посочва, че разликата в третирането, въведена с член 20 от приложение VIII към Правилника, е предвидена в закон по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), Общият съд

проверява дали установената разлика в третирането може да бъде обоснована с цел от общ интерес и дали е пропорционална с оглед на преследваната цел, по-специално с оглед на съдебната практика, припомнена в точка 48 от обжалваното съдебно решение.

24 В това отношение, що се отнася до целта от общ интерес за предотвратяване на измамите, Общият съд, макар да признава, че условието за минимална продължителност на брака, за да се придобие право на наследствена пенсия, позволява да се гарантира, че този брак не се основава изключително на съображения, които не са свързани с планове за съвместен живот — като например чисто финансови съображения или съображения, свързани с придобиването на право на пребиваване — смята за необосновано да се смята, че условието за минимална продължителност на брака от пет години, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника, което отсъства от член 19 от приложение VIII към Правилника и което не допуска никакво изключение, позволяващо да се установи липсата на измама, независимо от представените обективни доказателства, може да бъде необходимо за постигане на целта за борба с измамите.

25 Общият съд заключава, че член 20 от приложение VIII към Правилника нарушава принципа на равно третиране. При тези условия той уважава възражението за незаконосъобразност, повдигнато от FI, и отменя оспорените решения.

Искания на страните, които обжалват пред Съда, и производството пред Съда

26 С жалбата си по дело C-313/21 P Съветът иска от Съда:

– да уважи жалбата и да отмени обжалваното съдебно решение,

– да се произнесе окончателно по спора и да отхвърли жалбата в първоинстанционното производство като неоснователна, и

– да осъди FI да заплати съдебните разноски, направени в първоинстанционното производство и в производството по обжалване.

27 С жалбата си по дело C-314/21 P Комисията иска от Съда:

– да отмени обжалваното съдебно решение,

– да отхвърли жалбата в първоинстанционното производство, и

– да осъди FI да заплати съдебните разноски, направени в първоинстанционното производство и в производството по обжалване.

28 С решение на председателя на Съда от 30 юни 2021 г. производството по настоящите дела е спряно до обявяването на решението по съединени дела C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P. След обявяването на решението от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др. (C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557), производството е възобновено с решение на председателя на Съда от 19 юли 2022 г.

29 На основание на член 54, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда на 30 юни 2021 г. председателят на Съда решава да съедини дела C-313/21 P и C-314/21 P за целите на писмената и устната фаза на производството, както и на съдебното решение.

По жалбите

По прилагането на член 182 от Процедурния правилник

30 Съгласно член 182 от Процедурния правилник, когато Съдът вече се е произнесъл по един или няколко правни въпроса, идентични с повдигнатите с основанията на главна или насрещна жалба, и прецени, че жалбата е явно основателна, по предложение на съдията докладчик и след изслушване на страните и генералния адвокат, той може да обяви жалбата за явно основателна с мотивирано определение, препращащо към относимата съдебна практика.

31 Комисията уточнява, че не възразява срещу прилагането на този член.

32 Съветът и FI не отговарят на поканата на Съда да се произнесат по този въпрос.

33 В случая следва да се констатира, че основанията за обжалване, изложени в рамките на настоящите дела, повдигат правни въпроси, идентични с тези, по които Съдът се е произнесъл в решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др. (C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557). Поради това по настоящите дела следва да се приложи член 182 от Процедурния правилник.

По същество

34 В подкрепа на жалбата си по дело C-313/21 P Съветът изтъква три основания, първото, от които е изведено от грешки при прилагане на правото по отношение на това налице ли е разлика в третирането, второто — от грешки при прилагане на правото относно обхвата на съдебния контрол на Общия съд върху избора, направен от законодателя на Съюза, и третото — от грешки при прилагане на правото по отношение на обосноваването на разликата в третирането.

35 От своя страна, в подкрепа на жалбата си по дело C-314/21 P Комисията изтъква три основания, първото, от които е изведено от грешка при прилагане на правото относно критериите за преценка законосъобразни ли са изборите, направени от законодателя на Съюза, и от нарушение на задължението за мотивиране, второто — от грешка при прилагане на правото при тълкуването на принципа на недопускане на дискриминация и третото — от грешка при прилагане на правото при тълкуването на член 52, параграф 1 от Хартата и от няколко нарушения на задължението за мотивиране.

По първото основание по дело C-313/21 P, както и по третата част от първото основание и по второто основание по дело C-314/21 P

– *Доводи на страните*

36 С тези основания и техните части Съветът и Комисията твърдят, че с обжалваното съдебно решение Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото при тълкуването на принципа на равно третиране и на принципа на недопускане на дискриминация, като неправилно е приел, че положенията, обхванати от разпоредбите на членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни и следователно че е налице разлика в третирането, дължаща се на прилагането на различни режими към тези сходни положения.

37 Тези институции смятат, че в точки 57 и 58 от обжалваното съдебно решение Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че датата на сключване на брака е единственият определящ фактор за прилагането на член 19 или на член 20 от приложение VIII към Правилника и че поради това положенията, попадащи в обхвата на тези разпоредби, са сходни. Ако обаче Общият съд е бил взел предвид всички характерни за тези положения обстоятелства, той е трябвало да констатира, че е налице съществена и обективна разлика между длъжностните лица в служебно правоотношение и тези, които получават обезщетение за инвалидност и са прекратили служебното си правоотношение в институция на Съюза. Тази разлика е свързана със съответното правно положение на тези длъжностни лица, по-специално с оглед на правата и професионалните задължения, които първите, за разлика от вторите, имат по силата на разпоредбите на Правилника през целия период на служебното им правоотношение.

38 По-конкретно както Съветът, така и Комисията, подчертават обстоятелството, че за разлика от бившите длъжностни лица, които вече не са длъжни да полагат труд, длъжностното лице в служебно правоотношение трябва да внася вноски в пенсионно осигурителната схема, получава основна заплата, по-висока от пенсията за осигурителен стаж, която му се предоставя при пенсионирането му, длъжно е да пребивава на мястото си на работа и има право на надбавки за експатриране, за пребиваване в чужда държава и за пътуване. Тези съображения показвали, че положението на длъжностно лице, което сключва брак след неговото инвалидизиране и прекратяването на служебното му правоотношение, не налага така очевидно преживелият съпруг да получава заместващ доход чрез предоставяне на наследствена пенсия, както е в случая на длъжностното лице, което сключва брак, докато все още е в служебно правоотношение.

39 Комисията смята също, че положението на длъжностните лица, попадащи в обхвата на член 19, и това на длъжностните лица, попадащи в обхвата на член 20 от приложение VIII към Правилника, се различава в личен план. От една страна, бившите длъжностни лица, които получават обезщетение за инвалидност, като цяло имали по-кратка очаквана продължителност на живота в сравнение с длъжностните лица, които не получават такова обезщетение, като това ограничение непременно допринася за увеличаване на опасността от измама, с което се обяснява разглежданата разлика в третирането. От друга страна, Комисията твърди, че опасността от злоупотреба или измама е по-ограничена в случаите на преживял съпруг, сключил брак преди инвалидизиране на съпруга, и впоследствие подпомагал последния през целия брак до смъртта му, докато в случай на съюз, сключен след инвалидизирането и прекратяването на служебното правоотношение на съпруга,

изискването за продължителност на брака от пет години не било явно неадекватно, с цел да се изчака солидарността и взаимопомощта между съпрузите да могат да бъдат обективно установени.

40 Съветът и Комисията добавят, че в точка 55 от обжалваното съдебно решение Общият съд неправилно е отказал да изведе последиците от точка 33 от решение от 17 юни 1993 г., Arauxo-Dumay/Комисия (T-65/92, EU:T:1993:47), в която той изтъква наличието на разлика между положенията, уредени съответно в член 19 и член 20 от приложение VIII към Правилника. Всъщност логиката в основата на това съдебно решение можела да се приложи в настоящия случай въпреки разликата в разглежданите факти.

41 Комисията поддържа от друга страна, че в точка 56 от обжалваното съдебно решение Общият съд неправилно е пренебрегнал в анализа си целта на предвидената в член 20 от приложение VIII към Правилника минимална продължителност на брака, а именно, както следва от точки 87 и 88 от решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), да се осуети възможността за пактове относно наследявания и следователно да се сключи брак единствено с цел да се получи наследствена пенсия, без този брак да съответства на действителна и стабилна връзка между съответните лица. По този начин Общият съд не бил спазил критерия, според който при оценката на сходния характер на положенията трябва да се вземат предвид всички фактори, които ги характеризират, както и съвкупността от правни норми, уреждащи случая на всяко от сравняваните положения. По-специално, като е приел в същата точка от обжалваното съдебно решение, че брак, сключен след възникване на правото на обезщетение за инвалидност, не променя съществено положението на преживял съпруг, що се отнася до неговите наследствени права, в сравнение с положението, предмет на член 19 от приложение VIII към Правилника, освен пълната липса на мотиви в това отношение, Общият съд е пренебрегнал опасността такъв брак да бъде повод за сключване на пактове относно наследявания. Всъщност не може да се отрече, че при длъжностно лице, което сключва брак след възникване на такова право, опасността от измама и злоупотреба е по-голяма, отколкото при длъжностно лице, което е сключило брак преди възникване на същото право.

– *Преценка на Съда*

42 В началото следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда равенството пред закона, прогласено в член 20 от Хартата, е общ принцип на правото на Съюза, който изисква сходните положения да не се третират по различен начин и различните положения да не се третират по един и същ начин, освен ако разграничението е обективно обосновано (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 95 и цитираната съдебна практика).

43 Изискването положенията да са сходни, за да може да се определи дали е налице нарушение на принципа на равно третиране, трябва да се преценява с оглед на всички характерни за тези положения обстоятелства, и по-специално с оглед на предмета и целта на установяващия разглежданото различие акт, като в това отношение трябва да се вземат предвид принципите и целите в областта, към която се отнася този акт. При условие че положенията не са сходни, разликата в третирането на съответните положения не нарушава равенството пред закона, залегнало в член 20 от Хартата (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 96 и цитираната съдебна практика).

44 Именно с оглед на тази съдебна практика следва да се разгледат твърденията на Съвета и на Комисията, че в обжалваното съдебно решение Общият съд погрешно е заключил, че положенията, обхванати от разпоредбите на членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни и че е налице разлика в третирането на тези сходни положения в зависимост от датата на сключване на брака.

45 В това отношение следва да се отбележи, че в точки 50, 51 и 54 от обжалваното съдебно решение Общият съд констатира, че членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника имат за цел, при спазване на условието за минимална продължителност на брака, предвидено във втората от тези разпоредби, да бъде предоставена наследствена пенсия на преживелия съпруг единствено в зависимост от правното естество на връзката между този съпруг и починалия съпруг. Общият съд посочва също, че целта на посочените разпоредби е да се предостави на преживелия съпруг заместващ доход, който частично да компенсира загубата на дохода на починалия съпруг, който преди смъртта си е бил бивше длъжностно лице с прекратено служебно правоотношение.

46 Поради това Общият съд приема по същество, че тези две разпоредби от приложение VIII към Правилника имат предмет и цел, които са чувствително идентични с оглед на съдебната практика, посочена в точка 43 от настоящото определение и припомнена от самия Общ съд в точка 44 от обжалваното съдебно решение. Според Общия съд основната характеристика на въпросните наследствени пенсии е правното естество на връзката между преживелия съпруг като лице, на което разпоредбите предоставят право, и починалото бивше длъжностно лице. Общият съд смята също така, че прилагането на членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника се различава, както недвусмислено става ясно от точка 52 от обжалваното съдебно решение, само в зависимост от това дали бракът е сключен преди, или след датата на възникване на правото на обезщетение за инвалидност на длъжностното лице, тъй като член 20 от това приложение предвижда условие за минимална продължителност на брака, противно на член 19 от посоченото приложение.

47 При тези условия Общият съд не е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, от една страна, в точка 57 от обжалваното съдебно решение, че положенията, обхванати от разпоредбите на членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни, и от друга страна, в точки 52 и 58 от обжалваното съдебно решение, че положенията, обхванати от тези разпоредби, се различават само от гледна точка на датата на сключване на брака спрямо момента на възникване на правото на обезщетение за инвалидност на длъжностното лице.

48 Съветът и Комисията обаче твърдят, на първо място, че положенията, посочени в членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника, се различават съществено и обективно поради обстоятелството, че именно към датата на сключване на брака в рамките на първата разпоредба длъжностното лице все още е изпълнявало служебните си задължения в институция на Съюза, докато това вече му е било невъзможно в рамките на втората разпоредба поради инвалидизирането му и възникването на правото на обезщетение за инвалидност. Следователно Общият съд не взел предвид в достатъчна степен тази характеристика при преценката си сходни ли са положенията.

49 Както обаче Общият съд правилно посочва в точка 53 от обжалваното съдебно решение, правното естество на връзката между преживелия съпруг и починалото длъжностно лице не се различава в зависимост от това дали към датата на сключване на брака длъжностното лице упражнява, или не упражнява професионална дейност, нито в зависимост от размера

на платените или все още дължими вноски в пенсионната схема на Съюза. Също така, както констатира Общият съд в точка 56 от обжалваното съдебно решение, обстоятелството, че починалото длъжностно лице е сключило брак преди или след възникването на правото му на обезщетение за инвалидност, не може да промени съществено положението на преживелия съпруг по отношение на наследствените му права, част от които е правото на наследствена пенсия като заместващ доход.

50 Всъщност датата на сключване на брака се определя единствено от волята на бъдещите съпрузи. Това решение е резултат от свободен избор на длъжностното лице въз основа на множество съображения, които не включват непременно или единствено отчитане на обстоятелства, свързани с упражняването или неупражняването на професионална дейност. Противно на твърденията на Съвета и Комисията, обстоятелството дали длъжностното лице е било или не е било инвалидизирано към тази дата, и съответно дали е било или не е било в състояние да изпълнява служебните си задължения, не може да има решаващо значение за преценката на сходния характер на разглежданите положения с оглед на критериите, припомнени в точка 43 от настоящото определение, и по-специално на предмета и целта на членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника, както са припомнени в точка 45 от настоящото определение. В това отношение съображенията на Общия съд, припомнени в предходната точка от настоящото определение, се основават по същество на този предмет и тази цел, както и на основната характеристика на правото на наследствена пенсия, посочена в точка 46 от настоящото определение.

51 Действително, както става ясно от същата точка 46 от настоящото определение, обстоятелството дали към момента на сключване на брака длъжностното лице има, или няма право на обезщетение за инвалидност и следователно е или не е в състояние да изпълнява служебните си задължения, има отношение към условието за минимална продължителност на брака. Въпреки че това условие не се изисква в случай на сключен брак, когато длъжностното лице все още няма право на обезщетение за инвалидност и следователно изпълнява служебните си задължения, бракът трябва да е продължил най-малко пет години, в случай че длъжностното лице сключва брак, след като е получило право на такова обезщетение и следователно вече не е в състояние да изпълнява служебните си задължения.

52 Както обаче следва от точки 49 и 50 от настоящото определение, нито въпросът за изпълняването на служебните задължения, нито датата на сключване на брака са относими обстоятелства при сравняване на положенията, доколкото нямат пряка връзка с предмета, целта и основната характеристика на правото на наследствена пенсия по членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника.

53 Именно поради тази причина следва да се приеме по аналогия, както Съдът е посочил в точка 70 от решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия (C-460/18 P, EU:C:2019:1119) по отношение на наследствената пенсия, предвидена в член 17 от приложение VIII към Правилника, че предоставянето на наследствена пенсия зависи по принцип „единствено“ от правното естество на връзката между съответното лице и починалото длъжностно лице, при това въпреки че в точка 89 от това решение Съдът признава, че минималната продължителност на брака също е условие, за да може преживелият съпруг да се ползва от наследствена пенсия.

54 Всъщност правното естество на връзката между съпрузите е в основата на схемата за наследствени пенсии във връзка с публичната служба в Съюза, тъй като това условие за предоставяне на пенсия е общо за всички наследствени пенсии, посочени в членове 17—20 и в член 27 от приложение VIII към Правилника. Условието за минимална продължителност на брака, от друга страна, допълва условието, свързано с правното естество на връзката между съпрузите, доколкото то има за цел единствено да определи продължителността на правната връзка за целите на предоставянето на наследствена пенсия. Това допълнително условие освен това не се изисква за някои наследствени пенсии като посочените в членове 19 и 27 от приложение VIII към Правилника.

55 Следователно в точки 51 и 53 от обжалваното съдебно решение Общият съд правилно подчертава в мотивите си значението на правната връзка между съпрузите като основна характеристика на схемата на Съюза за наследствени пенсии и стига до извода, че възникването на правото на обезщетение за инвалидност или упражняването на служебните задължения няма отражение върху тази връзка.

56 На второ място, Съветът и Комисията поддържат, че положението на бивше длъжностно лице, което сключва брак след възникването на правото на обезщетение за инвалидност и съответно не е в състояние да изпълнява служебните си задължения, не налага така очевидно преживелият съпруг да получава заместващ доход, както в случая на длъжностното лице, което сключва брак, докато все още изпълнява служебните си задължения. В това отношение е достатъчно да се припомни, както правилно посочва Общият съд в точка 56 от обжалваното съдебно решение, като се позовава на точка 69 от решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), че правото на наследствена пенсия, посочено в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, не е подчинено на условия за доходи или имущество, които трябва да характеризират невъзможността на преживелия съпруг да посрещне нуждите си и които доказват по този начин финансовата му зависимост в миналото от починалия.

57 На трето място, Комисията изтъква, че Общият съд не е взел предвид целта на предвидената в член 20 от приложение VIII към Правилника минимална продължителност на брака, противно на член 19 от това приложение, която, както следва от точка 89 от решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), се състояла в това да се осуети възможността за сключване на пактове относно наследявания с цел измама или злоупотреба, като подобна опасност от злоупотреби или измами разграничава в личен план положенията, обхванати от тези два члена. В това отношение е достатъчно да се отбележи, че този аспект не е от значение при сравняване на положенията. Този довод се отнася до обосноваването на условието за минимална продължителност на брака, така че може да се приеме само на етапа на оценката пропорционална ли е евентуално констатираната разлика в третирането.

58 От изложените по-горе съображения следва, че противно на твърденията на Комисията и Съвета, изводите, до които стига Общият съд в точки 57 и 58 от обжалваното съдебно решение, не са опорочени от грешка при прилагане на правото.

59 При тези условия доводът на Съвета и на Комисията, че в точка 55 от обжалваното съдебно решение Общият съд неправилно е отказал да изведе последиците от точка 33 от решение от 17 юни 1993 г., Arauo-Dumay/Комисия (T-65/92, EU:T:1993:47), следва да се квалифицира като неотносим. Всъщност, дори да се приеме, че този довод е основателен,

изводите на Общия съд относно сходството на положенията се основават в достатъчна степен на мотивите, изложени съответно в точки 50—54 и 56 от обжалваното съдебно решение, независимо от съображенията, посочени в точка 55 от това решение.

60 От това следва, че първото основание по дело C-313/21 P, както и третата част от първото основание и второто основание по дело C-314/21 P трябва да се отхвърлят по същество.

По второто основание по дело C-313/21 P, както и по първите две части на първото основание по дело C-314/21 P

– *Доводи на страните*

61 С тези основания Съветът и Комисията по същество упрекват Общия съд, че в обжалваното съдебно решение е допуснал грешка при прилагане на правото по отношение на обхвата на съдебния контрол.

62 И двете институции изтъкват, че в точка 48, второ изречение от обжалваното съдебно решение Общият съд е приложил съдебна практика на Съюза, развита в коренно различния контекст на избор на политика за персонала в случаи, в които законодателят разполага с няколко възможности. Следователно в точка 80 от обжалваното съдебно решение Общият съд неправилно е заключил, че изборът на законодателя на Съюза относно минималната продължителност на брака в член 20 от приложение VIII към Правилника е просто „необоснован“. По този начин той извършва контрол, който надхвърля „явно неуместния или неадекватен“ характер на въпросната разпоредба по отношение на целта, преследвана от компетентните институции, а именно, в настоящия случай, да се предотвратят злоупотребите с права и измамите. Така Общият съд заменя със собствената си преценка тази на законодателя на Съюза, с което превишава пределите на контрола за законосъобразност.

63 Освен това Комисията изтъква, че макар да твърди, че основава преценката си на законосъобразността на член 20 от приложение VIII относно членове 20 и 21 от Хартата, Общият съд се отклонява от практиката на Съда, според която преценката на законосъобразността на акт на Съюза от гледна точка на основните права във всички случаи не може да се основава на твърдения, изведени от последиците на този акт в конкретен случай. Всъщност в точка 77 от обжалваното съдебно решение Общият съд твърди, че особеностите на фактическите обстоятелства по делото го карат да приеме член 20 от приложение VIII към Правилника за незаконосъобразен.

– *Преценка на Съда*

64 Следва да се отбележи, че в точки 46—48 от обжалваното съдебно решение Общият съд припомня изискванията, посочени в член 52, параграф 1 от Хартата, както и съдебната практика, приложима за целите на проверката за пропорционалност при разлика в третирането. След това в точка 49 от обжалваното съдебно решение той приема, че ако положенията, посочени съответно в членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни, ще трябва да се установи, че не е необосновано законодателят на Съюза да счита, че въведената разлика в третирането може да бъде подходяща и необходима за постигането на целта от общ интерес, преследвана от условието за минимална продължителност на брака,

предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника. След като стига до заключението, че положенията са сходни, той извършва този анализ от точка 62 от обжалваното съдебно решение нататък.

65 Въпреки това, както твърдят Съветът и Комисията, от практиката на Съда става ясно, че при наличието на разпоредби в Правилника като разглежданите в настоящия случай и предвид широката свобода на преценка, с която разполага законодателят на Съюза в това отношение, принципът на равно третиране, залегнал в член 20 от Хартата, се нарушава само когато законодателят на Съюза прави произволно или явно неадекватно разграничение по отношение на целта, преследвана от разглежданите разпоредби (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/BW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 127 и цитираната съдебна практика).

66 Тази съдебна практика е приложима в контекста на проверката на изискването за пропорционалност, наложено с член 52, параграф 1 от Хартата (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 128).

67 В случая в точка 49 от обжалваното съдебно решение Общият съд приема, че трябва да провери дали не е било необосновано законодателят на Съюза да счита, че въведената разлика в третирането може да бъде подходяща и необходима за постигането на целта от общ интерес, преследвана от условието за минимална продължителност на брака, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника.

68 Съгласно припомнената в точки 65 и 66 от настоящото определение съдебна практика обаче той е трябвало да се ограничи до проверка дали направеното в тази разпоредба разграничение във връзка с член 19 от това приложение не изглежда произволно или явно неадекватно с оглед на преследваната цел от общ интерес. Като е разгледал неправилно изискването за пропорционалност, Общият съд е нарушил обхвата на съдебния си контрол и по този начин е допуснал грешка при прилагане на правото. Ако не е била допусната тази грешка, Общият съд би изтъкнал различни съображения и евентуално би стигнал до изводи, различни от изложените в точки 80, 81 и 83 от обжалваното съдебно решение.

69 Нарушаването на обхвата на съдебния контрол намира отражение и в точка 67 от обжалваното съдебно решение. От тази точка нататък Общият съд проверява дали условието за минимална продължителност на брака от пет години, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника, разглеждано самостоятелно и независимо от член 19 от същото приложение, е пропорционално с оглед на член 52, параграф 1 от Хартата, в смисъл че не надхвърля явно необходимото за постигането на преследваната от законодателя на Съюза цел. Както става ясно от точка 66 от настоящото определение обаче, дори в рамките на тази разпоредба от Хартата Общият съд е трябвало да се ограничи до проверка дали установеното в случая разграничение — а именно обстоятелството, че условието за минимална продължителност на брака се изисква за положенията по член 20 от приложение VIII към Правилника за разлика от положенията по член 19 от същото приложение, въпреки че всички тези положения са сходни — трябва да се счита за произволно или явно неадекватно с оглед на преследваната от законодателя на Съюз цел, обща за двете разпоредби.

70 При тези условия и без да е необходимо да се разглеждат останалите доводи на Съвета и Комисията, следва да се уважи второто основание за обжалване по дело C-313/21 P, както и втората част от първото основание за обжалване по дело C-314/21 P.

71 Следователно, без да е необходимо да се разглеждат третото основание по дело C-313/21 P, нито първата част от първото основание и третото основание по дело C-314/21 P, следва да се уважат жалбите и да се отмени обжалваното съдебно решение.

По жалбата пред Общия съд

72 Съгласно член 61, първа алинея, второ изречение от Статута на Съда на Европейския съюз, в случай че отмени решението на Общия съд, Съдът може да постанови окончателно решение по делото, когато фазата на производството позволява това.

73 В настоящия случай, като се има предвид по-специално обстоятелството, че жалбата за отмяна по дело T-694/19 е изградена на основания, които вече са били обсъдени при условията на състезателност в производството пред Общия съд и разглеждането им не налага да се взема решение за някакво процесуално-организационно действие или събиране на доказателства, следва да се приеме, че фазата на производството позволява на Съда да постанови окончателно решение по делото.

74 В подкрепа на жалбата си пред Общия съд FI изтъква четири основания, изведени, първо, от незаконосъобразност на член 20 от приложение VIII към Правилника, второ, от грешка при прилагането на членове 18 и 20 от това приложение, трето, от грешка при тълкуването на понятието „съпруг“, използвано в схемата на Съюза за наследствените пенсии, и четвърто, от явна грешка в преценката, дължаща се на неотчитането на неговото особено положение.

По първото основание, изведено от незаконосъобразността на член 20 от приложение VIII към Правилника

75 С първото си основание FI твърди, че член 20 от приложение VIII към Правилника, доколкото налага минимална продължителност на брака от пет години, нарушава принципите на равно третиране и на недопускане на дискриминация, основана на възраст, естество на правната връзка на съвместния живот и увреждане.

По първата част от първото основание, изведено от нарушение на принципа на равно третиране

76 С тази част FI твърди, че като изключва изплащането на наследствена пенсия на преживелия съпруг, в случай че бракът, сключен след възникването на правото на обезщетение за инвалидност за съпруга, е продължил по-малко от пет години, като същевременно съгласно член 19 от приложение VIII към Правилника условието за минимална продължителност на брака не се прилага, когато бракът е сключен преди възникването на това право, член 20 от това приложение нарушава принципа на равно третиране, предвиден по-специално в член 20 от Хартата и в член 1г от Правилника, и следователно е незаконосъобразен.

77 Комисията, подкрепяна от Парламента и Съвета, оспорва тези доводи.

78 Следва да се припомни, че съгласно член 52, параграф 1 от Хартата всяко ограничаване на упражняването на правата и свободите, признати от нея, трябва да бъде предвидено в закон и да зачита основното съдържание на същите права и свободи. При спазване на

принципа на пропорционалност ограничения могат да бъдат налагани само ако са необходими и ако действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.

79 От друга страна, принципът на равно третиране е общ принцип на правото на Съюза, залегнал в член 20 от Хартата, а принципът за недопускане на дискриминация, прогласен в член 21, параграф 1 от Хартата, е негово особено проявление. Тези два принципа са припомнени и в член 1г от Правилника (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 140 и цитираната съдебна практика).

80 Както вече беше посочено в точка 42 от настоящото определение, общият принцип на равно третиране изисква от законодателя на Съюза, в съответствие с изискванията на член 52, параграф 1 от Хартата, да не третира по различен начин сходни положения и да не третира по еднакъв начин различни положения, освен ако това третиране е обективно обосновано. Разликата в третирането е обоснована, ако се основава на обективен и разумен критерий, а именно ако е свързана с правно допустима цел, преследвана от въпросното законодателство, и пропорционална на целта, преследвана от съответното третиране (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 142 и цитираната съдебна практика).

81 Както е обяснено в точка 43 от настоящото определение, изискването за сходност на положенията, за да се определи дали е налице нарушение на принципа на равно третиране, трябва да се преценява с оглед на всички фактори, които ги характеризират, и по-специално с оглед на предмета и целта на акта, установяващ въпросното различие, като в това отношение трябва да се вземат предвид принципите и целите в областта, към която се отнася този акт. Ако съответните положенията не са сходни, различното им третиране не нарушава предвиденото в член 20 от Хартата равенство пред закона.

82 Освен това, уместно е да се припомни практиката на Съда, посочена в точка 65 от настоящото определение, според която при наличието на разпоредби в Правилника като разглежданите в настоящия случай и предвид широката свобода на преценка, с която разполага законодателят на Съюза в това отношение, принципът на равно третиране се нарушава само когато законодателят на Съюза прави произволно или явно неадекватно разграничаване по отношение на целта, преследвана от разглежданите разпоредби.

83 Именно с оглед на тази съдебна практика и на изискванията на член 52, параграф 1 от Хартата следва да се разгледа повдигнатото от FI възражение за незаконосъобразност на член 20 от приложение VIII към Правилника с оглед на принципа на равно третиране, залегнал в член 20 от Хартата и припомнен в член 1г от Правилника.

84 Що се отнася, на първо място, до сходството на положенията, посочени в членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника, въз основа на съображенията, изложени в точки 45—60 от настоящото определение, следва да се приеме, че тези положения са сходни.

85 На второ място, следва да се констатира, че като не е предвидил в член 19 от приложение VIII към Правилника условие за минимална продължителност на брака, противно на член 20 от това приложение, законодателят на Съюза е третирал по различен начин сходни положения.

86 На трето място, следва да се провери дали тази разлика в третирането е в съответствие с член 20 от Хартата, доколкото отговаря на критериите, посочени в член 52, параграф 1 от нея и припомнени в точка 78 от настоящото определение.

87 Първо, безспорно е, че тази разлика в третирането е предвидена в закон по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата, тъй като произтича от член 20 от приложение VIII към Правилника във връзка с член 19 от същото приложение. Въпреки че последният член не предвижда условие за минимална продължителност на брака, член 20 от приложение VIII към Правилника предвижда точно определено количествено условие за минимална продължителност на брака, което определя обхвата на ограничението за упражняването на правото на равно третиране (относно обхвата на изискването всяко ограничаване на упражняването на основни права да бъде предвидено в закон вж. решение от 26 април 2022 г., Полша/Парламент и Съвет, C-401/19, EU:C:2022:297, т. 64 и цитираната съдебна практика).

88 Второ, ограничението, наложено на схемата за наследствени пенсии чрез въпросната разлика в третирането, зачита основното съдържание на принципа на равно третиране в съответствие с член 52, параграф 1 от Хартата. Всъщност това ограничение не поставя под въпрос този принцип като такъв, доколкото се отнася само до ограничения въпрос за условието за минимална продължителност на брака, на което трябва или не трябва да отговарят преживелите съпрузи на починали длъжностни лица или бивши длъжностни лица, за да могат да получават наследствена пенсия, без преживелите съпрузи, попадащи в обхвата на член 20 от приложение VII, да са лишени от възможността да получават такава пенсия, подобно на попадащите в обхвата на член 19 от това приложение.

89 Трето, посоченото ограничение отговаря на цел от общ интерес по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата, а именно целта за предотвратяване на злоупотребите с права и измамите, тъй като забраната им представлява общ принцип на правото на Съюза, който правните субекти са длъжни да спазват (вж. в този смисъл решение от 6 февруари 2018 г., Altun и др., C-359/16, EU:C:2018:63, т. 49). Всъщност Съдът вече е постановил, че условието бракът да е продължил известен период от време, за да може преживелият съпруг да се ползва от наследствена пенсия, цели да се гарантира, че връзката между съответните лица е била действителна и стабилна (вж. в този смисъл решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, т. 89). Става въпрос за единен критерий, който се прилага, без да се прави разлика, към всички преживели съпрузи, обхванати от член 20 от приложение VIII към Правилника, чиято цел не е да се предполага наличието на злоупотреби или измами по отношение на преживелите съпрузи, а да се предотврати извършването на такива.

90 Четвърто, що се отнася до проверката за пропорционалност, в рамките на контрола за законосъобразност на разпоредба на правото на Съюза с оглед на принципа на равно третиране и поради широката свобода на преценка, с която разполага законодателят на Съюза по отношение на Правилника, следва да се провери, както бе припомнено в точки 65 и 82 от настоящото определение, дали като налага минимална продължителност на брака от пет години на преживелия съпруг, сключил брак с длъжностно лице след възникване на правото на обезщетение за инвалидност за последния, при положение че член 19 от приложение VIII към Правилника не предвижда такова условие в случай на брак, сключен с длъжностно лице преди възникването на това право, член 20 от посоченото приложение предвижда произволно или явно неадекватно разграничение спрямо посочената цел от общ интерес в предходната точка от настоящото определение.

91 Както Комисията, подкрепяна от Парламента и от Съвета, посочва по същество в писмените си изявления, не изглежда нито произволно, нито явно неадекватно в член 20 от приложение VIII към Правилника да се изисква минимална продължителност на брака, без да има такова условие за продължителност в член 19 от същото приложение. Всъщност в хипотезата по член 20, която се характеризира с това, че бракът се сключва, след като е възникнало правото на обезщетение за инвалидност на длъжностното лице, нараства вероятността от насърчаване към злоупотреби или измами, от една страна, поради състоянието на слабост и зависимост, в което може да се намира длъжностно лице, което се е разболяло толкова тежко, че е било инвалидизирано, в резултат на което не може да изпълнява служебните си задължения по смисъла на член 78, параграф 1 от Правилника, и от друга страна, поради финансовите последици, които могат да произтекат от статута на инвалидност, тъй като съпругът на длъжностното лице може да бъде накаран да сключи брак с надеждата, че в зависимост от заболяването, от което страда длъжностното лице, очакваната продължителност на живота на последното ще бъде значително по-кратка от средната и по този начин ще може да получи право на наследствена пенсия на ранна възраст и за потенциално много дълъг период от време.

92 От друга страна, обстоятелството, че член 19 от приложение VIII към Правилника не предвижда, за разлика от член 20 от същото приложение, условие за минимална продължителност на брака, се обяснява, както става ясно от писмените изявления на Комисията и на Парламента, с това, че тъй като инвалидизирането на длъжностно лице на Съюза обикновено е непредвидимо за вече сключила брак двойка и нарушава нейния живот, опасността от злоупотреба или измама изглежда пренебрежима, така че законодателят на Съюза е пожелал да не включва това условие, както не го включва и в член 17, втора алинея и член 18, втора алинея от приложение VIII към Правилника, в които са разгледани случаите, когато, от една страна, смъртта на длъжностното лице е настъпила в резултат на физическо увреждане или заболяване, настъпило при изпълнение на служебните му задължения, или вследствие на злополука и от друга страна, преживелият съпруг се грижи или се е грижил за издръжката на децата от брака, сключен преди прекратяването на служебното правоотношение на длъжностното лице.

93 При тези условия следва да се приеме, че като е определил в член 20 от приложение VIII към Правилника минимална продължителност на брака от пет години, за да се предотвратят злоупотребите и измамите, като същевременно няма предвидена минимална продължителност на брака в случаите, обхванати от член 19 от това приложение, законодателят на Съюза не е направил произволно или явно неадекватно разграничение в рамките на широката си свобода на преценка.

94 С оглед на предходните съображения следва, че въведената с член 20 от приложение VIII към Правилника разлика в третирането е в съответствие с член 20 от Хартата и че следователно първата част от първото основание трябва да бъде отхвърлена като неоснователна.

По втората част от първото основание, изведена от нарушение на принципа на недопускане на дискриминация, основана на възраст

95 FI твърди, че е нарушен принципът на недопускане на дискриминация, основана на възраст, залегнал в член 21, параграф 1 от Хартата и припомнен в член 1г, параграф 1 от Правилника, тъй като член 20 от приложение VIII към Правилника обхваща възрастните длъжностни лица поради факта, че те сключват брак след пенсионирането си, докато член 19 от

посоченото приложение се прилага в случай на брак, сключен преди възникването на правото на обезщетение за инвалидност за длъжностното лице, и следователно обхваща длъжностни лица, които все още са в служебно правоотношение и следователно са много по-млади. Налагането на изискване за минимална продължителност на брака, както е предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника, в случаите, когато бракът е сключен след прекратяването на служебното правоотношение на починалото длъжностно лице, водело до дискриминация, основана на възраст, по отношение на двойките, обхванати от тази разпоредба.

96 Комисията, подкрепяна от Парламента и Съвета, оспорва тези доводи.

97 В това отношение следва да се констатира, че както посочва Комисията в писмената си защита пред Общия съд, втората част от първото основание на FI се основава на неточна предпоставка.

98 Както става ясно от точка 47 от настоящото определение, положенията, обхванати от член 19 и член 20 от приложение VIII към Правилника, се различават само по отношение на датата на сключване на брака не спрямо датата на прекратяване на служебното правоотношение на длъжностното лице вследствие на пенсионирането му, а спрямо момента на възникване на правото на обезщетение за инвалидност за длъжностното лице.

99 Възникването на правото на обезщетение за инвалидност за длъжностното лице не зависи от възрастта му, доколкото длъжностни лица на всякаква възраст могат да получат право на такова обезщетение.

100 Същото важи и когато по силата на член 53 от Правилника длъжностното лице, както в разглеждания случай, се пенсионира автоматично едновременно с инвалидизирането му и с възникването на правото му на обезщетение за инвалидност. Всъщност в такъв случай пенсионирането не се основава на пенсионната възраст по член 52 от Правилника, а единствено на момента на възникването на правото на обезщетението, което, в съответствие с припомненото в предходната точка, може да настъпи на всяка възраст.

101 От посочените по-горе съображения следва, че твърдяното нарушаване на принципа на равно третиране от страна на FI не се основава на възрастта по смисъла на член 21, параграф 1 от Хартата и на член 1г, параграф 1 от Правилника и следователно не може да се приеме, че член 20 от приложение VIII към Правилника е незаконосъобразен поради дискриминация, основана на възрастов критерий. Втората част на първото основание трябва да се отхвърли като неоснователна.

По третата част от първото основание, изведена от нарушение на принципа на недопускане на дискриминация, основана на естеството на правната връзка на съвместния живот

102 В рамките на тази част FI поддържа, от една страна, че е дискриминиран въз основа на гражданското си състояние поради разграничението в член 20 от приложение VIII към Правилника между сключилите брак съпрузи и съпрузите във фактическо съжителство, тъй като фактическото, реалното и конкретното измерение на ежедневието на тези категории съпрузи е напълно еднакво.

103 От друга страна, FI припомня, че по силата на член 1г, параграф 1, втора алинея от Правилника и член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII към Правилника обхватът на Правилника е разширен до други форми на общност на живота, различни от гражданския брак, а именно до някои регистрирани небрачни партньорства. При тези условия принципът на недопускане на дискриминация следвало да се тълкува в съответствие с промените в обществените нрави и член 20 от приложение VIII към Правилника да се прилага към всички небрачни двойки, които се намирали в сходно положение и съответно следвало да бъдат третирани по един и същи начин.

104 Комисията, подкрепяна от Парламента и Съвета, оспорва тези доводи.

105 В това отношение е достатъчно да се припомни, че Съдът вече е постановил, че с оглед на наследствената пенсия лицата, намиращи се във фактическо съжителство, не са в съпоставимо положение с лицата, сключили брак, нито с лицата, сключили регистрирано небрачно партньорство, по смисъла на член 1г, параграф 1, втора алинея от Правилника, за прилагане на член 20 от приложение VIII към Правилника, и че следователно тази разпоредба не нарушава общия принцип на равно третиране или принципа на недопускане на дискриминация. Освен това FI в никакъв случай не твърди, че фактическото съжителство поражда в националното право задължения от същото естество като възникналите от брака (вж. по аналогия решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, т. 80, 84 и 85).

106 От друга страна, по същите съображения като изложените в точки 91—94 от определение от 22 декември 2022 г., Комисия/KM и Съвет/KM (C-341/21 P и C-357/21 P), двойка във фактическо съжителство, която подобно на FI и неговата съпруга преди брака им не е лишена от възможността да сключи брак в своята държава членка, не се намира в положение, сходно с това на еднополова двойка, свързана чрез регистрирано небрачно партньорство, но лишена от такава възможност, и че следователно член 20 от приложение VIII не може да бъде незаконосъобразен поради нарушение на принципа на недопускане на дискриминация, основана на сексуалната ориентация.

107 Що се отнася до широкото тълкуване, което FI възнамерява да предложи, с оглед на променящите се обществени нрави, на принципа на недопускане на дискриминация и на член 20 от приложение VIII към Правилника в смисъл, че последният следва да обхваща всички небрачни двойки, включително двойките във фактическо съжителство, е достатъчно да се припомни, че понастоящем в различните държави — членки на Съюза, като цяло все още липсва приравняване между брака и другите форми на законен съюз, от една страна, и фактическите брачни съжителства, от друга страна. Доколкото законодателят на Съюза е искал единствено да запази правото на наследствена пенсия само за сключилите брак лица и за лицата, сключили регистрирано небрачно партньорство по смисъла на член 1г, параграф 1, втора алинея от Правилника, съдът на Съюза не може да тълкува Правилника в смисъл, че законни или фактически съюзи, които се различават от брака, са приравнени с него и с подобни партньорства. Напротив, единствено законодателят трябва да приеме, когато това е необходимо, мерки за изменение в тази насока (вж. по аналогия решение от 31 май 2001 г., D и Швеция/Съвет, C-122/99 P и C-125/99 P, EU:C:2001:304, т. 37, 38 и 50).

108 От гореизложените съображения следва, че третата част от първото основание трябва да бъде отхвърлена като неоснователна.

По четвъртата част от първото основание, изведена от нарушение на принципа на недопускане на дискриминация, основана на увреждане

109 С тази част, както е обяснено и в становищата на FI по изявленията при встъпване на Парламента и на Съвета и в отговора на FI от 23 ноември 2020 г. на въпросите на Общия съд за предоставяне на писмен отговор, от една страна, FI смята, че макар преживелите съпрузи, обхванати от членове 19 и 20 от приложение VIII към Правилника, да се намират в същото положение, тъй като са подпомагали длъжностно лице с увреждане, което е получавало обезщетение за инвалидност към момента на смъртта си, втората разпоредба нарушава принципа на недопускане на дискриминация, основана на увреждане, тъй като лишава преживелите съпрузи като FI от правото на наследствена пенсия само защото са сключили брак с такова длъжностно лице, след като последното е получило право на обезщетение за инвалидност.

110 От друга страна, FI смята, че е дискриминиран „поради свързаност“ заради увреждането, от което е страдала неговата починала съпруга, и в това отношение се позовава на решение от 17 юли 2008 г., Coleman (C-303/06, EU:C:2008:415). FI се е грижил за лице с увреждане ежедневно и целодневно, все едно двойката е била сключила брак от първия ден на съвместния им живот, и със същата отдаденост като тази на преживелите съпрузи, обхванати от член 19 от приложение VIII към Правилника. В тази връзка FI уточнява, че фактическата причина за късното сключване на брака им е било увреждането на съпругата му, тъй като е имало приоритет пред всяко друго съображение, отнасящо се до правния статут на двойката.

111 Комисията, подкрепяна от Парламента и Съвета, оспорва тези доводи.

112 Следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда всеки случай на дискриминация, основана на увреждане по смисъла на член 21, параграф 1 от Хартата и член 1г, параграф 1 от Правилника, предполага, че при сходни положения трябва да се стигне или се е стигнало до по-неблагоприятно третиране или неблагоприятно положение на дадено лице поради увреждането на същото или на член от семейството му (вж. в този смисъл и по аналогия решения от 17 юли 2008 г., Coleman, C-303/06, EU:C:2008:415, т. 56 и от 26 януари 2021 г., Szpital Kliniczny im. dra J. Babińskiego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej/Krakowie, C-16/19, EU:C:2021:64, т. 29).

113 Дори обаче да се предположи, че заболяването, довело до инвалидизиране на съпругата на FI и до възникването на право на обезщетение за инвалидност, може да се квалифицира като увреждане, твърдяното нарушаване на принципа на равно третиране, на което FI твърди, че е жертва поради увреждането на неговата съпруга, изобщо не се основава на това увреждане.

114 Всъщност, както обяснява Комисията в писмените си изявления пред Общия съд, отказът ѝ да предостави наследствена пенсия на FI, е свързан не с увреждането на неговата съпруга, а с факта, че двойката е решила да остане във фактическо съжителство и да сключи брак едва след възникването на правото на обезщетение за инвалидност за съпругата, като този брак е продължил по-малко от пет години преди смъртта ѝ.

115 Що се отнася до значението, което твърдяното увреждане на съпругата на FI е могло да има върху решението на двойката да сключи брак на късен етап, достатъчно е да се припомни, както бе посочено в точка 50 от настоящото определение, че датата на сключване на брака

се определя единствено от волята на бъдещите съпрузи, като тяхното решение е резултат от свободен избор, основан на множество съображения, които не предполагат непременно, нито само вземането предвид на обстоятелствата, свързани с увреждането на единия от тях. Случаят може да е различен само при извънредни обстоятелства, като например невъзможност за лицето с увреждане да изрази волята си да сключи брак, но в случая FI не твърди такива обстоятелства да са били налице.

116 Следователно четвъртата част от първото основание трябва да бъде отхвърлена като неоснователна и следователно цялото първо основание, изведено от незаконосъобразността на член 20 от приложение VIII към Правилника, с оглед на принципите на равно третиране и на недопускане на дискриминация.

По второто и третото основание, изведени съответно от грешка при прилагане на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, както и от грешка при тълкуването на понятието „съпруг“ по смисъла на предвидената в Правилника схема за наследствени пенсии

117 С тези две основания, които следва да се разгледат заедно, FI изтъква, че членовете от Правилника относно схемата за наследствени пенсии, като членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, следва да се тълкуват като отнасящи се до съвместния живот в двойка, независимо дали става въпрос за законни, или фактически съюзи. По-конкретно, следвало да се признаят същите права на лицата, които през петте години, предвидени в член 20 от приложение VIII към Правилника, без да са сключили брак или да са свързани чрез регистрирано небрачно партньорство по смисъла на член 1г, параграф 1, втора алинея от Правилника, са имали съвместен живот с длъжностно лице на Съюза, което междувременно е починало.

118 Приравняването на понятието „съпруг“ с всички форми на законен съюз, както и с фактическите съюзи, освен това било обосновано от обществените промени през последните години, поради което много държави членки са приравнили брака с другите форми на съюз или най-малкото са сближили брачния режим с небрачните режими, така че под понятието „двойка“ вече не се разбирали единствено отношенията, основани на граждански брак. FI допълва, че самият законодател на Съюза е отреагирал на тези промени, като е изменил Правилника по такъв начин, че небрачният партньор на длъжностно лице да се приравни със съпрузите в рамките на здравноосигурителната схема на длъжностните лица на Съюза.

119 Комисията, подкрепяна от Парламента и Съвета, оспорва тези доводи.

120 В началото следва да се уточни, че макар и във второто си основание FI да се позовава на грешка при прилагане на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, от логическата структура на жалбата, както и от обясненията, дадени от FI в отговора му от 23 ноември 2020 г. на въпросите, зададени от Общия съд, за писмен отговор, които FI е възнамерявал да включи в доводите си относно член 19 от това приложение, следва, че членове 18—20 от посоченото приложение представляват съвкупност от неразривно свързани правила. Като се има предвид, че в писмените си изявления институциите също са разбрали, че второто основание на FI се отнася и до член 19 от приложение VIII към Правилника, следва да се приеме, че в рамките на това основание FI упреква Комисията, че е приложила неправилно член 20 от въпросното приложение във връзка с членове 18 и 19 от него.

121 По същество по съображения, аналогични на изложените в точки 105—107 от настоящото определение, второто и третото основание следва да се отхвърлят по същество, като се има предвид, че по отношение на довода на FI, изведен от приравняването в рамките на здравноосигурителната схема на длъжностните лица на Съюза на небрачния партньор на длъжностно лице със съпрузите, е достатъчно да се отбележи, че това приравняване, ограничено до конкретна област от Правилника, произтича единствено от волята на законодателя и че при липсата на изрични изменения в него това приравняване не може да бъде изтъкнато в подкрепа на напречна генерализация за останалата част от Правилника.

По четвъртото основание, изведено от явна грешка в преценката на Комисията, дължаща се на неотчитането на особения случай на FI

122 FI припомня, че до смъртта на съпругата си през 2019 г. той е живял с нея във фактическо съжителство, преди двойката да сключи брак, продължил почти пет години без близо три месеца. FI заявява, че през целия период на съвместния им живот е полагал грижи за съпругата си. Поради факта, че е живял заедно с нея при такива обстоятелства, отказът да му бъде предоставена наследствена пенсия с мотива, че не достигат по-малко от четири месеца, за да бъде изпълнено условието за минимална продължителност на брака от пет години, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника, изглеждал особено несправедлив. С това Комисията допуснала явна грешка в преценката.

123 Без да оспорва фактите, представени от FI, Комисията, подкрепяна от Парламента и Съвета, оспорва тези доводи.

124 Уместно е да се припомни, както е посочено в точка 89 от настоящото определение, че условието за минимална продължителност на брака от пет години, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника, е единен критерий, приложим без разлика към всички преживели съпрузи, обхванати от тази разпоредба, чиято цел не е да се предполага наличието на злоупотреби или измами по отношение на преживелите съпрузи, а да се предотврати извършването на такива.

125 Следва също така да се отбележи, че освен в изрично предвидените от законодателя на Съюза случаи, в правото на Съюза няма общ принцип на правото, въз основа на който действаща норма от правото на Съюза не може да се приложи, когато тази норма води за заинтересованото лице до строгост, която законодателят на Съюза очевидно би се опитал да избегне, ако в момента на приемане на нормата беше взел предвид този случай (решение от 26 май 2016 г., Ezernieki, C-273/15, EU:C:2016:364, т. 56 и цитираната съдебна практика).

126 От друга страна, Съдът вече е приел, че дори ако в изолирани случаи от установяването на обща и абстрактна правна уредба трябва да последват непредвидени неудобства, законодателят не може да бъде упрекнат, че прибягва до категоризация, тъй като, както е постановено в точки 78—116 от настоящото определение по отношение на член 20 от приложение VIII към Правилника, тя не е дискриминационна по природа предвид целта, която преследва (решение от 15 април 2010 г. по дело Gualtieri/Комисия, C-485/08 P, EU:C:2010:188, т. 81 и цитираната съдебна практика).

127 При тези условия Комисията не може да бъде упрекната, че е допуснала явна грешка в преценката, като е отказала на FI да му предостави наследствена пенсия с мотива, че не е изпълнено условието за минимална продължителност на брака от пет години, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника.

128 От това следва, че четвъртото основание трябва да се отхвърли по същество, а следователно и жалбата на FI в нейната цялост.

По съдебните разноски

129 Съгласно член 184, параграф 2 от Процедурния правилник, когато жалбата е основателна и Съдът се произнася окончателно по спора, той се произнася по съдебните разноски.

130 Съгласно член 138, параграф 1 от Процедурния правилник, приложим по силата на член 184, параграф 1 от същия към производството по обжалване, загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане.

131 Тъй като жалбите са уважени и FI е загубилата делото страна, исканията съответно на Съвета и на Комисията са той да заплати съдебните разноски, същият следва да бъде осъден да заплати не само направените от него съдебни разноски, но и тези на двете институции както в първоинстанционното производство, така и в настоящите производства по обжалване.

132 Въпреки че не участва в производството по обжалване, Парламентът е встъпила страна в първоинстанционното производство пред Общия съд. След отмяната на обжалваното съдебно решение и на произнасянето по същество по дело T-694/19 в настоящото определение, в съответствие с разпоредбите на член 137 във връзка с член 184, параграф 2 от Процедурния правилник Съдът следва да се произнесе отново по съдебните разноски на тази институция в първоинстанционното производство.

133 В тази връзка съгласно член 140, параграф 1 от Процедурния правилник държавите членки и институциите, встъпили по делото, понасят направените от тях съдебни разноски. При тези условия Парламентът понася направените от него съдебни разноски в първоинстанционното производство.

По изложените съображения Съдът (осми състав) определи:

1) **Отменя решението на Общия съд на Европейския съюз от 10 март 2021 г., FI/Комисия (T-694/19, непубликувано, EU:T:2021:122).**

2) **Отхвърля жалбата на FI по дело T-694/19.**

3) **Осъжда FI да понесе, освен направените от него съдебни разноски, и тези на Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия както по дело T-694/19, така и по дела C-313/21 P и C-314/21 P.**

4) **Европейският парламент понася съдебните разноски по дело T-694/19.**

Подписи